

1. UVOD

Ostvarivanje pozitivnih finansijskih rezultata je cilj svakog privrednog društva, finansijskih institucija, posebno banaka koje kroz svoje rezultate i poslovanje pokušavaju da na najbolji, ili bolje reći najoptimalniji mogući način ostvare profit i zaradu. Sa jedne strane imamo privredni subjekat, finansijsku instituciju, banku koja na osnovu svoje investicije u određenu vrstu portfelja pokušava da ostvari akumulaciju sredstva, kako bi mogla ostati na tržištu i neprekidno se razvijati. U razvijenim ekonomijama poput Sjedinjenih Američkih Država, Njemačke, Japana posebno je izraženo i razvijeno investiciono poslovanje, naročito investiciono bankarstvo. Banke su se u utrci za ostvarivanjem profita i zarade preorjentalisale sa univerzalnog, tradicionalnog bankarstva na usko specijalizovano bankarstvo, poput banaka koje podržavaju samo jednu granu privrede, i onih koje se bave čisto investicionim ulaganjima na tržištu.

Strukturiranje optimalnog portfelja bankarskih institucija predstavlja složenu aktivnost u periodu normalnog vremena. Međutim, kada se optimalna struktura portfelja banka treba postići u uslovima finansijske krize, ovakva aktivnost je još zahtjevnija. Tada se uočavaju različiti trendovi u poslovanju banaka. Vrlo često u uslovima finansijskih kriza dolazi do erozije prihoda od aktive kod banaka. Pod pritiskom akcionara, koji sa jedne strane očekuju maksimalne pozitivne rezultate i performanse menadžera, vrlo često se dešava da bankari u utrci za profitom neminovno ulaze i u špekulativna poslovanja, koja nisu u skladu sa pravilima poslovanja za banke. Portfelj koji zapravo predstavlja skup različitih instrumenata i drugih oblika aktive u koju investitori ulažu svoj kapital i raspoloživa sredstva često su prenapregnuti u kriznim vremenima.

Rizici koji se javljaju na finansijskom tržištu i u okvirima investicionog bankarstva predstavljaju jednu složenu, heterogenu oblast u ekonomiji. U savremenom dobu finansijska tržišta i spektar portfelja bankarskih investicija se konstantno mijenjaju, razvijaju i prate potrebe tržišnih učesnika na globalnom nivou. S jedne strane, sa takvim razvojem dolazi do razvoja i korištenja novih sofisticiranih, inovativnijih proizvoda i instrumenata. S druge strane dolazi do nedovoljnog regulisanja, poznavanja i korištenja istih, te se javljaju popratni rizici koji sa sobom nose rizik špekulativnih poslovanja i poslovanja koje nije uvijek u skladu sa pravilima i propisima za banke.

Investicioni bankari, menadžeri i učesnici na tržištu uvijek se suočavaju sa pitanjem da li i koliki rizik određena investiciona aktivnost nosi i do koje mjere se sa datom investicijom može tolerisati rizik. Iz tog razloga, upravljanje portfeljom investicija predstavlja jedan ozbiljan zadatak za menadžera, finansijsku instituciju ili banku koja se pojavljuje u ulozi investitora prilikom čega u procesu upravljanja portfeljom mora pažljivo planirati portfelj, izvršiti analizu investicija. Nakon izvršene analize investicija, investicioni bankar se odlučuje za izbor portfelja, odnosno vrstu aktive koja će se nalazi u portfelju. Portfelj može da bude sačinjen od različitih finansijskih instrumenata i drugih oblika aktive kao što su hartije od vrijednosti na osnovu kojih investitor želi da ostvari maksimalan profit uz zadani stepen rizika, odnosno da ostvari zadanu profitabilnost portfelja uz minimalni rizik.

U današnjem savremenom dobu poslovanja gdje su svi oblici ekonomske aktivnosti poprimili globalne razmjere, gdje se sa tradicionalnog bankarstva prešlo na daleko sofisticiranije modele poslovanja na finansijskim tržištima i korištenje složenih finansijskih instrumenata, došlo je do povećanja rizika koji prate takva poslovanja. Na međunarodnim tržištima upotrebljava se raznoliki spektar aktivnosti investiranja i različitih proizvoda na finansijskim tržištima gdje svaka od aktivnosti nosi i određeni nivo rizika.

S druge strane, banke iz našeg okruženja nisu ekspanzivno uključene u investiciono bankarstvo na međunarodnim tržištima u punom smislu te riječi. Međutim, iste su ipak izložene određenim rizicima kod svojih portfelja.

Agencija za bankarstvo Republike Srpske kao nadležna institucija za praćenje rada i poslovanja banaka objavila je niz propisa u čijim se okvirima poslovanje banaka mora kretati. Jedna od regulatornih mjera za poslovanje banka je i Odluka o minimalnim standardima za upravljanje tržišnim rizicima u bankama. Prema pomenutoj Odluci banke su dužne da se pridržavaju definisanih pravila za upravljanje tržišnim rizikom. Pod upravljanjem tržišnih rizika ovom Odlukom se podrazumjeva identifikacija, mjerenje, kontrola i praćenje tržišnih rizika kao i obezbjeđenje kapitala za pokriće takvih rizika.

Ono što je bitno za napomenuti jeste da su različiti rizici na finansijskom tržištu stalno prisutni. Savremeni trendovi na tržištima i uključivanje u procese globalizacije i internacionalizacije